

MAGDALENA RZEWUSKA

Glosa do uchwały SN z dnia 28 maja 2021 r., III CZP 29/20

Gloss to the Resolution of the Supreme Court of May 28, 2021, III CZP 29/20

The author analyses the resolution of the Supreme Court of May 28th, 2021 (III CZP 29/20). The author generally positively evaluates the position of the Supreme Court expressed in the commented resolution, citing additional arguments in favor of the accuracy of the decision. The author also undertakes a polemic with one of the views of the Supreme Court expressed in the reasons for the commented resolution. In addition, based on the analyzed issues, the author notices one more important thread that raises numerous controversies, which is also the subject of this study.

MAGDALENA RZEWUSKA doktor habilitowany nauk prawnych
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
ORCID – 0000-0003-0718-7210 / e-mail: magdalena.rzewuska@uwm.edu.pl

SŁOWA KLUCZOWE: czynność prawna wymagająca zezwolenia sądowego, ubezwłasnowolniony częściowo, następcze potwierdzenie czynności przez kuratora, czynność dokonana przez ubezwłasnowolnionego częściowo bez wymaganej zgody kuratora i bez zezwolenia sądu opiekuńczego

KEYWORDS: legal action requiring judicial authorization, partially incapacitated, subsequent confirmation of the legal action by the probation officer, legal action performed by a partially incapacitated person without the required consent of the probation officer and without the consent of the guardianship court

Uchwała SN z dnia 28 maja 2021 r., III CZP 29/20:

» Czynność prawna dwustronna dokonana przez ubezwłasnowolnionego częściowo bez wymaganej zgody kuratora, do której udzielenia konieczne jest zezwolenie sądu opiekuńczego, może być następnie potwierdzona przez kuratora po uzyskaniu zezwolenia sądu opiekuńczego (art. 156 w związku z art. 178 § 2 KRO i art. 18 § 1 KC).

1 | Wprowadzenie

Analizowana uchwała stanowi rozstrzygnięcie przedłożonego SN dnia 27 marca 2020 r. przez SO pytania prawnego o następującej treści: „czy w przypadku dokonania przez ubezwłasnowolnionego częściowo czynności prawnej wymagającej zgody kuratora poprzedzonej zgodą sądu opiekuńczego, możliwe jest w trybie art. 18 § 1 KC wyrażenie następczej zgody przez kuratora na taką czynność po wcześniejszym uzyskaniu zgody sądu opiekuńczego?”. Ustosunkowując się do niego, SN zważył, że „czynność prawna dwustronna dokonana przez ubezwłasnowolnionego częściowo bez wymaganej zgody kuratora, do której udzielenia konieczne jest zezwolenie sądu opiekuńczego, może być następnie potwierdzona przez kuratora po uzyskaniu zezwolenia sądu opiekuńczego (art. 156 w związku z art. 178 § 2 KRO i art. 18 § 1 KC)”. W uzasadnieniu głosowanej uchwały SN podał kilka ważnych argumentów uzasadniających jego stanowisko. Autorka, aprobując stanowisko SN wyrażone w tezie głosowanej uchwały, postarała się wzbogacić jego argumentację. Z jednym zaś z poglądów SN, wyrażonych w uzasadnieniu głosowanej uchwały, autorka nie do końca się zgadza, czemu dała wyraz w opracowaniu. Dokonując analizy uchwały autorka dostrzegła jeszcze jedną problematyczną kwestię związaną z przedmiotową materią dotyczącą możliwości udzielenia następczego zezwolenia sądowego przedstawicielowi ustawowemu potwierdzającemu (bez uzyskania uprzedniej zgody sądu opiekuńczego) czynność prawną dwustronną dokonaną przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych. Zwróciła uwagę na to, że w doktrynie nie wykształciło się jednolite stanowisko w tej materii. Część przedstawicieli nauki opowiedziała się za

niedopuszczalnością zezwolenia następczego, inni z kolei taką możliwość dopuszczają.

2 | Stan faktyczny

Przed przystąpieniem do analizy głosowanej uchwały przybliżony zostanie pokrótce stan faktyczny sprawy, na kanwie którego doszło do jej wydania.

Dnia 13 września 2007 r. doszło do zawarcia między S.M. a T.G. umowy sprzedaży nieruchomości rolnych w formie aktu notarialnego. Jak się później okazało, S.M. – sprzedawca miał jedynie ograniczoną zdolność do czynności prawnych. Dnia 25 października 1994 r. został bowiem ubezwłasnowolniony częściowo. Fakt ten nie został odnotowany w akcie notarialnym. Kurator S.M. nie został poinformowany o tego rodzaju czynności, przez co nie brał w niej udziału i nie ubiegał się o wydanie sądowego zezwolenia na jej dokonanie.

Przez wzgląd na powyższe prokurator domagał się unieważnienia zawartej umowy sprzedaży. Kurator zaś osoby ubezwłasnowolnionej częściowo wystąpił do sądu z wnioskiem o zezwolenie na potwierdzenie tego rodzaju umowy. W jego ocenie S.M. nie dałby rady nadal prowadzić gospodarstwa rolnego przez wzgląd na problemy zdrowotne. Jak wskazał, umowa sprzedaży całkowicie odzwierciedliła wolę S.M. i zawarto ją „w ramach stosunków rodzinnych”. Zdaniem kuratora „odmowa udzielenia zezwolenia na jej potwierdzenie będzie krzywdząca dla obu stron”.

Wniosek kuratora został oddalony przez sąd pierwszej instancji dnia 31 stycznia 2020 r. W uzasadnieniu sąd wskazał, że nieważna *ex tunc* jest umowa, która zostaje zawarta przez osobę o ograniczonej zdolności do czynności prawnych bez uzyskania wymaganego zezwolenia kuratora, które może zostać udzielone po uprzednio otrzymanej zgodzie od sądu opiekuńczego. Umowa taka pozostaje w sprzeczności z ustawą i nie może zostać potwierdzona po jej dokonaniu przez kuratora. W ocenie sądu „konwalidowanie takiej czynności jest możliwe tylko w przypadkach, gdy dla jej ważności nie jest wymagana zgoda sądu opiekuńczego, a jedynie przedstawiciela ustawowego osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnych”.

Od rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego wniesiono apelację do Sądu Okręgowego. Rozpoznając ją sąd odwoławczy nabrał wątpliwości co do tego, „czy

w przypadku dokonania przez ubezwłasnowolnionego częściowo czynności prawnej wymagającej zgody kuratora poprzedzonej zgodą sądu opiekuńczego, możliwe jest w trybie art. 18 § 1 KC wyrażenie następczej zgody przez kuratora na taką czynność po wcześniejszym uzyskaniu zgody sądu opiekuńczego?”, i z tak sformułowanym pytaniem prawnym zwrócił się do Sądu Najwyższego.

3 | Stanowisko SN

Na wstępie SN powołał kilka przepisów prawnych, m.in. art. 17 KC, w świetle którego poza wyjątkami ustawowymi czynność prawna zobowiązująca bądź rozporządzająca dokonana przez osobę o ograniczonej zdolności do czynności prawnych do swej ważności wymaga zgody przedstawiciela ustawowego tej osoby. Sąd zwrócił uwagę na to, że zgodnie z art. 63 KC zgodę tą przedstawiciel ustawowy może wyrazić jeszcze przed zawarciem kontraktu, jednocześnie z jego zawarciem lub też po zawarciu umowy – tzw. zgoda następcza. Ponadto, jak wskazał, w art. 18 § 1 KC ustawodawca uzależnia ważność umowy zawartej przez osobę o ograniczonej zdolności do czynności prawnych bez uzyskania wymaganej zgody od jej przedstawiciela ustawowego, od następczego potwierdzenia kontraktu przez przedstawiciela ustawowego tej osoby. Jednocześnie SN powołał przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (art. 156 w zw. z art. 178 § 2 KRO), w których mowa o tym, że we wszystkich ważniejszych sprawach odnoszących się do osoby bądź majątku podmiotu ubezwłasnowolnionego częściowo, kurator powinien występować do sądu opiekuńczego z wnioskiem o zezwolenie na nie. SN zważył również, że sąd opiekuńczy powinien zbadać, „czy planowana czynność jest korzystna i celowa z perspektywy interesów podopiecznego”^[1].

W uzasadnieniu głosowanej uchwały SN zważył, że przedstawiciele doktryny nie przedstawiają jednolitego stanowiska w analizowanej materii. Zdaniem niektórych zgoda następcza może zostać wyrażona jedynie w przypadku dokonania czynności prawnej przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych bez wymaganej zgody przedstawiciela ustawowego, do dokonania której to czynności ustawodawca nie wymaga

¹ Uzasadnienie głosowanej uchwały.

uzyskania przez przedstawiciela ustawowego zezwolenia sądu opiekuńczego. W przeciwnym razie – tj. w razie wymogu uzyskania zezwolenia sądu opiekuńczego – czynność dokonana bez zezwolenia stanie się czynnością bezwzględnie nieważną. Niedopuszczalne będzie wtedy, zdaniem tej części przedstawicieli nauki, wyrażenie zgody następczej przez przedstawiciela ustawowego i tym samym konwalidowanie czynności prawnej^[2].

Inni uczeni wskazują, „że mechanizm wynikający z art. 18 § 1 KC będzie miał zastosowanie także wtedy, gdy przedstawiciel ustawowy jest zobligowany do uzyskania zgody sądu opiekuńczego na potwierdzenie umowy zawartej przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych”. W ich odczuciu „w tym ujęciu zezwolenie sądu oddziałuje jedynie na kompetencję przedstawiciela ustawowego w przedmiocie wyrażenia zgody na czynność osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnej. Jego brak nie zmienia charakteru tej czynności, która jest nadal czynnością kulejącą, która może być następczo potwierdzona przez przedstawiciela ustawowego po uzyskaniu zezwolenia sądu opiekuńczego”^[3].

SN w głosowanej uchwale przychylił się do stanowiska tych przedstawicieli nauki, którzy dopuszczają możliwość konwalidowania czynności prawnej dokonanej bez wcześniejszego uzyskania wymaganego zezwolenia sądu opiekuńczego. Tym samym uznał, że czynność prawna, która została dokonana przez osobę ubezwłasnowolnioną częściowo bez wymaganej zgody kuratora i bez uprzedniego zezwolenia sądu opiekuńczego, dotknięta jest sankcją bezskuteczności zawieszanej, a nie bezwzględnej nieważności. Kurator może po uzyskaniu sądowego zezwolenia wyrazić tzw. zgodę następczą i doprowadzić przez to do konwalidacji wadliwej czynności prawnej^[4].

Według SN brak jest uzasadnienia do jednakowego traktowania czynności prawnej dokonanej przez przedstawiciela ustawowego osoby o ograniczonej zdolności do czynności bez uprzedniego zezwolenia sądowego, z czynnością o charakterze dwustronnym dokonaną przez podmiot o ograniczonej zdolności do czynności prawnych, bez wymaganej zgody przedstawiciela ustawowego i bez uprzedniego zezwolenia sądowego. Jak bowiem zważył, o ile ta pierwsza czynność bezsprzecznie będzie nieważna, o tyle „rozszerzanie tego stanowiska na drugą [...], jest bezpodstawne, skoro nie dotyczy ona zawarcia umowy przez przedstawiciela ustawowego osoby

2 Ibidem.

3 Ibidem.

4 Ibidem.

ograniczonej w zdolności do czynności prawnych, bez wymaganego zezwolenia sądu opiekuńczego”^[5].

SN, celem uzasadnienia swojego zapatrywania, przytoczył również stanowisko SN wyrażone w uchwale z dnia 24 czerwca 1961 r.^[6], które według niego jest nadal aktualne, a zgodnie z którym „czynność prawna dwustronna dokonana przez małoletniego ograniczonego w zdolności do czynności prawnych bez wymaganej prawem zgody przedstawiciela ustawowego może być konwalidowana przez potwierdzenie czynności bądź przez przedstawiciela ustawowego za uprzednim zezwoleniem władzy opiekuńczej na takie potwierdzenie – jeżeli jest ona wymagana – bądź przez małoletniego po uzyskaniu przez niego pełnej zdolności do czynności prawnych”^[7].

SN wskazał, że gdyby ustawodawca rzeczywiście chciał ograniczyć zakres zastosowania przepisu art. 18 k.c. jedynie do czynności prawnych dwustronnych wymagających potwierdzenia ich przez przedstawiciela ustawowego, lecz niewymagających uzyskania zezwolenia sądowego, to wprowadziłby w treści tego przepisu takie ograniczenie. Skoro go brak, to przyjąć należy, że przepis ten znajduje zastosowanie także do czynności prawnych wymagających potwierdzenia przedstawiciela ustawowego i uprzedniego zezwolenia sądowego^[8].

Zdaniem SN mylnie jest upatrywanie w braku uzyskania sądowego zezwolenia przed dokonaniem czynności dwustronnej przez podmiot ograniczony w zdolności do czynności prawnych, takiego naruszenia przepisów prawnych kreujących obowiązek uzyskania zezwolenia, które prowadziłyby do bezwzględnej nieważności czynności prawnej. Jak bowiem wskazał, przepis art. 18 k.c. odnosi się do zakresu uprawnień osoby o ograniczonej zdolności do czynności prawnych do zawierania kontraktów, zaś przepis art. 156 w zw. z art. 178 § 2 k.r.o. zakreśla granice uprawnień opiekuna/kuratora do dokonywania ważniejszych czynności osobistych bądź majątkowych podopiecznego. Z wnioskiem o udzielenie stosownego zezwolenia sądowego może wystąpić jedynie przedstawiciel ustawy osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnych, a nie sama ta osoba. Jeśli przedstawiciel ustawy pomimo nieuzyskania zezwolenia sądowego na dokonanie czynności prawnej w imieniu osoby o ograniczonej zdolności

⁵ Ibidem.

⁶ 1 CO 16/61, Legalis nr 179291.

⁷ Uzasadnienie głosowanej uchwały.

⁸ Ibidem.

do czynności prawnych, zdecyduje się ją dokonać, czynność ta pozostanie w sprzeczności z art. 156 w zw. z art. 178 § 2 KRO. Jeśli z kolei czynność, która wymaga zgody przedstawiciela ustawowego i uprzedniego uzyskania zezwolenia sądowego, zostanie dokonana przez osobę o ograniczonej zdolności do czynności prawnych bez uzyskania stosownej zgody i zezwolenia, to przedstawiciel ustawowy nadal będzie mógł skorzystać z uprawnienia do jej potwierdzenia i do ubiegania się o sądowe zezwolenie. W tym drugim wypadku nie zostaną naruszone normy prawne wprowadzające wymóg uzyskania sądowego zezwolenia na dokonanie czynności prawnej. Przedstawiciel ustawowy, posiadający wyłączną kompetencję do ubiegania się o uzyskanie sądowego zezwolenia na dokonanie czynności prawnej w imieniu osoby o ograniczonej zdolności do czynności prawnych, nie uczestniczył bowiem w dokonywaniu czynności, przez co tym samym nie mógł ubiegać się o sądową zgodę na jej dokonanie^[9].

W ocenie SN przyjęcie niedopuszczalności następczego potwierdzenia przez przedstawiciela ustawowego umowy dokonanej przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych, dla dokonania której wymagane było uzyskanie uprzedniej zgody sądu opiekuńczego, prowadziłyby do „nie wynikającego z art. 17-18 KC – limitowania zakresu swobody przedstawiciela ustawowego co do określenia momentu, w którym wyraża on swoją aprobatę dla umowy zawartej przez podopiecznego i pozbawia go możliwości następczego wyrażenia zgody”. Jak bowiem wskazał Sąd, „zezwoenie sądu opiekuńczego dotyczące ważniejszych spraw wyznacza jedynie kompetencję kuratora do wyrażenia zgody na czynność podopiecznego. Konieczność jego uzyskania nie oznacza natomiast, że aprobatą ta może nastąpić tylko przed zawarciem umowy”^[10].

SN zaprzeczył, jakoby przyjęcie jego zapatrywania wyrażonego w tezie głosowanej uchwały miało negatywny wpływ na ochronę interesów podmiotu ubezwłasnowolnionego częściowo. Jak bowiem zważył, niezbędność potwierdzenia dokonanej czynności przez kuratora i uzyskania uprzedniego zezwolenia sądowego stanowią wystarczające mechanizmy ochronne osoby ubezwłasnowolnionej częściowo. W ocenie Sądu „są to elastyczniejsze instrumenty ochronne, dostosowane do dynamizmu współczesnego obrotu prawnego i pozwalające na adekwatną do okoliczności konkretnego stanu faktycznego ochronę interesu osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnej. Następcza kontrola sądu opiekuńczego daje

⁹ Ibidem.

¹⁰ Ibidem.

gwarancję zapewnienia optymalnego in casu standardu ochrony interesów ubezwłasnowolnionego częściowo i pozwala na dostosowanie jego aktywności do obecnych realiów, uwzględniając różnorodność i złożoność relacji prawnych w których uczestniczy”. Sąd wskazał, że „przeciwnie stanowisko obniża w istocie standard ochrony osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnej, uniemożliwiając potwierdzenie umów, które są dla niej korzystne”^[11].

4 | Analiza stanowiska SN

Rozpoznając przedstawione zagadnienie prawne SN musiał zmierzyć się z niełatwą materią, która budzi w doktrynie sporo kontrowersji.

Zapatrywanie SN, wyrażone w tezie głosowanej uchwały, uznać należy za poprawne, a jego uzasadnienie w dużej mierze za przekonujące. Można je dodatkowo próbować wzmocnić argumentami wskazanymi w niniejszym opracowaniu. Z jednym natomiast z poglądów wyrażonych przez SN w uzasadnieniu głosowanej uchwały należy polemizować.

Niewątpliwie rację przyznać należy SN co do tego, że w treści przepisu art. 18 kc brak jest ograniczenia stosowania go jedynie do czynności dwustronnych niewymagających uzyskania zezwolenia sądowego przez potwierdzającego je przedstawiciela ustawowego. Jak trafnie wskazał Sąd, gdyby rzeczywistą wolą prawodawcy było zawężenie zakresu zastosowania tego przepisu jedynie do tego rodzaju czynności, to wprowadziłby w jego treści stosowne ograniczenie^[12].

Zgodzić się należy z Maksymilianem Pazdanem co do nieistnienia jakiegokolwiek rozsądnego argumentu uzasadniającego ograniczenie zakresu zastosowania wskazanego wyżej przepisu tylko do czynności dwustronnych niewymagających uzyskania zezwolenia sądowego przez potwierdzającego je przedstawiciela ustawowego. Autor słusznie podniósł, że chybionym argumentem z całą pewnością byłby argument troski ustawodawcy o bezpieczeństwo interesów osoby o ograniczonej zdolności do czynności prawnych. Jak bowiem wskazał, interesy tej osoby są zabezpieczone w należyty sposób dwoma ustawowymi wymogami, tj. wymogiem

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem.

potwierdzenia umowy przez przedstawiciela ustawowego osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnych i wymogiem uzyskania sądowego zezwolenia przez przedstawiciela ustawowego na dokonanie czynności przekraczającej granice zwykłego zarządu^[13] (na co również zwrócił uwagę SN w uzasadnieniu głosowanej uchwały). Oba wymogi ustawowe stanowią wystarczający „system kontroli nad dokonywaniem określonych postaci czynności prawnych przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych. Kontrolę tę sprawuje przedstawiciel ustawowy tej osoby (kontrola jednostopniowa), natomiast w przypadkach, gdy oprócz jego zgody wymagane jest zezwolenie sądu na jej udzielenie, także sąd (kontrola dwustopniowa)”^[14].

Z punktu widzenia ochrony interesów podopiecznego istotne jest to, że sąd opiekuńczy, rozpoznając wniosek o zezwolenie na dokonanie ważniejszych czynności osobistych bądź majątkowych podopiecznego, powinien kierować się przede wszystkim jego dobrem. Powinien zbadać, czy zawarcie danej umowy jest korzystne dla podopiecznego oraz „czy odpowiada względom gospodarczym”^[15]. Sąd opiekuńczy powinien również ustalić, czy dana czynność prawna nie pozostaje w sprzeczności z prawem, z klauzulą generalną zasad współżycia społecznego i czy nie zmierza do obejścia przepisów prawa^[16]. Warto przy tym jednak wskazać, że sądowa kontrola czynności prawnej nie jest wcale wykluczona przy udzielaniu zezwolenia następczego (na co zasadnie zwrócił uwagę SN w uzasadnieniu głosowanej uchwały). Analizując daną sprawę sąd może przecież odmówić wydania zezwolenia *ex post*, jeśli uzna, że czynność prawna zawarta przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych pozostaje w sprzeczności z dobrem tej osoby.

W uzasadnieniu głosowanej uchwały SN słusznie wskazał, że „następcza kontrola sądu opiekuńczego daje gwarancję zapewnienia optymalnego *in casu* standardu ochrony interesów ubezwłasnowolnionego częściowo

---

¹³ Maksymilian Pazdan w: *Kodeks cywilny*, t. I, *Komentarz*. Art. 1-44910, wyd. 10, red. Krzysztof Pietrzykowski (Warszawa: C.H. Beck, 2020), art. 18 KC, Nb. 2.

¹⁴ Anita Lutkiewicz-Rucińska w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. Małgorzata Balwicka-Szczyrba, Anna Sylwestrzak (Warszawa: Wolter Kluwer, 2022), art. 17 KC, Nt. 1.

¹⁵ Henryk Haak, Anna Haak-Trzuskawska, „Komentarz do art. 145-184 KRO regulujących opiekę i kuratelę”, [w:] *Opieka i kuratela. Komentarz do art. 145-184 KRO oraz związanych z nimi regulacji KPC* (art. 516, 518, 520, 573-574, 590-598, 599-602, 604-605), wyd. 2 (Warszawa: C.H. Beck, 2021), art. 156 KRO, Nt. I A, pkt 4.

¹⁶ Jacek Sadowski w: *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. Jacek Wierciński (Warszawa: Lexis Nexis 2014), art. 156 KRO, Nt. 9.

i pozwala na dostosowanie jego aktywności do obecnych realiów, uwzględniając różnorodność i złożoność relacji prawnych w których uczestniczy”, a „przeciwnie stanowisko obniż[yłoby] w istocie standard ochrony osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnej, uniemożliwiając potwierdzenie umów, które są dla niej korzystne”. Przyjęcie, że czynność prawna, dokonana przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych, bez potwierdzenia jej przez przedstawiciela ustawowego i bez uprzedniego uzyskania zezwolenia sądowego, będzie czynnością prawną kulejącą, umożliwi osobie ograniczonej w zdolności do czynności prawnych związać ją niejednokrotnie intratnym dla niej w danym momencie kontraktem. Korzystne oferty z reguły szybko wygasają, przez co oczekiwanie na zgodę przedstawiciela ustawowego, poprzedzoną koniecznością uzyskania sądowego zezwolenia, mogłoby uniemożliwić osobie ograniczonej w zdolności do czynności prawnych skorzystanie z nich^[17].

Za trafnością stanowiska SN, wyrażonego w głosowanej uchwale, może przemawiać również pośrednio treść art. 63 § 1 KC, który zdaniem Lechosława Kociuckiego należy w drodze analogii stosować do zezwolenia sądu opiekuńczego^[18]. Według Autora „okoliczność, że udzielający zezwolenia sąd opiekuńczy nie jest osobą trzecią w rozumieniu art. 63 KC nie przesądza o tym, że wykluczone jest udzielenie zezwolenia po dokonaniu czynności przez opiekuna”^[19].

Ponadto, zapatrywanie SN uzasadnione jest związaną z transformacjami ekonomicznymi, cywilizacyjnymi i społecznymi, potrzebą ochrony interesów osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnych^[20]. Zezwolenie sądu *ex post* pożądane jest zwłaszcza w przypadkach podejmowania tzw. „czynności nieciepiących zwłoki”^[21].

---

¹⁷ Zob. Tomasz Sokołowski w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I, Część ogólna, wyd. 2, red. Andrzej Kidyba (Warszawa: Wolters Kluwer, 2012), art. 18 KC, Nt. 6. Zob. też Lechosław Kociucki w: *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, wyd. 9, red. Maciej Domański, Jerzy Słyk (Warszawa: C.H. Beck, 2022), art. 156 KRO, Nb. 47.

¹⁸ Kociucki w: *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, wyd. 9, art. 156 KRO, Nb. 49. Odmiennie Jerzy Ignatowicz w: *System prawa rodzinnego i opiekuńczego*, cz. 1, red. Józef Piątoski (Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź: Ossolineum, 1985), 828.

¹⁹ Kociucki w: *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, wyd. 9, art. 156 KRO, Nb. 49.

²⁰ Zob. *ibidem*.

²¹ *Ibidem*. Zob. też Jerzy Ignatowicz w: *System prawa rodzinnego i opiekuńczego*, 828-829.

Warto również zwrócić uwagę na to, że w uzasadnieniu glosowanej uchwały SN sam powołał jeden z judykatów, w którym za dopuszczalne uznano uzyskanie zezwolenia sądowego *ex post* w przypadku czynności procesowych^[22]. Skoro zatem judykatura dopuszcza możliwość wydania następczego zezwolenia sądowego przy czynnościach o charakterze procesowym, to nie znajdują racjonalnego uzasadnienia dla niedopuszczalności jego wydania przy czynnościach materialnoprawnych.

W uzasadnieniu glosowanej uchwały SN wyraził pogląd, z którym należy polemizować. Otóż zdaniem Sądu czynność prawna dokonana przez przedstawiciela ustawowego w imieniu osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnych bez uprzedniego uzyskania przez przedstawiciela wymaganego zezwolenia sądowego pozostaje bezsprzecznie czynnością nieważną. Dokonanie jej bowiem, zdaniem SN, skutkuje naruszeniem przepisu art. 156 w związku z art. 178 § 2 KRO. W dzisiejszej dobie stanowisko to budzi uzasadnione wątpliwości. Jak bowiem słusznie wskazano w doktrynie, „pogląd, w myśl którego czynność prawna dokonana bez zezwolenia jest czynnością prawną bezwzględnie nieważną, może budzić zastrzeżenia z punktu widzenia jego adekwatności do aktualnych potrzeb obrotu prawnego”. Trafnie zauważono, że „potrzeby te, jak i sam obrót, znacznie się różnią od okoliczności istniejących na początku lat sześćdziesiątych ubiegłego wieku, kiedy pogląd ten był ustalany”^[23]. W dzisiejszej dobie zdecydowanie częściej niż kiedyś dochodzi do zawierania przez przedstawicieli ustawowych w imieniu podopiecznych tzw. umów „ważniejszych”, wymagających sądowego zezwolenia. Wpływ na to mają niewątpliwie transformacje ustrojowe, rozwój cywilizacyjny, technologiczny i wzrost zamożności społeczeństwa, które od lat sześćdziesiątych ubiegłego wieku miały miejsce w naszym kraju^[24]. Długotrwałe oczekiwanie na sądowe zezwolenie może niekiedy utrudnić bądź uniemożliwić osobie ograniczonej w zdolności do czynności prawnych zawarcie pożądanej przez nią umowy. To z kolei niekorzystnie wpłynie na interes tej osoby, a przecież nie takie było zamierzenie ustawodawcy^[25]. Ponadto, przytoczyć należy stanowisko SN wyrażone w wyroku z dnia 9 kwietnia 2010 r., zgodnie z którym

²² Zob. też wyrok SA w Łodzi z dnia 22 października 2014 r., I ACA 1104/14, Legalis. Zob. Kociucki w: *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, wyd. 9, art. 156 KRO, Nb. 43.

²³ Kociucki, [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, wyd. 9, art. 156 KRO, Nb. 46.

²⁴ *Ibidem*, art. 156 KRO, Nb. 46.

²⁵ *Ibidem*, art. 156 KRO, Nb. 47.

„uchylenie przez Sąd Najwyższy prawomocnego postanowienia sądu opiekuńczego, wydane na podstawie art. 156 KRO, po zawarciu umowy, której dotyczyło udzielone zezwolenie, nie powoduje nieważności tej umowy”^[26].

Na marginesie warto odnotować jeszcze jedną problematyczną kwestię związaną z przedmiotową materią dotyczącą możliwości udzielenia następczego zezwolenia sądowego przedstawicielowi ustawowemu, który potwierdza (bez uzyskania uprzedniej zgody sądu opiekuńczego) czynność prawną dwustronną, dokonaną przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych. Materia ta wywołuje sporo kontrowersji. Wśród przedstawicieli doktryny możemy znaleźć takich, którzy opowiadają się za niedopuszczalnością tego rodzaju możliwości, i którzy przyjmują, że w tego typu przypadkach dochodzi do nieważności czynności prawnej, jak również takich, według których zezwolenie następcze jest dopuszczalne i nim zostanie ono przez sąd wydane, czynność prawna będzie czynnością bezskutecznie zawieszoną^[27]. W ocenie autorki rację należy przyznać tym drugim. Potwierdzenie umowy przez przedstawiciela ustawowego bez wymaganego uzyskania zezwolenia sądu opiekuńczego powoduje bowiem nieważność samego potwierdzenia, a nie czynności prawnej, która będzie mogła zostać potwierdzona prawidłowo w późniejszym czasie^[28]. Jak słusznie wskazał Tomasz Sokołowski, „zgoda przedstawiciela wyrażona bez wymaganego zwrócenia się do sądu o zezwolenie dokonana jest w warunkach jego braku kompetencji i nie wywołuje wcale skutków prawnych oraz nie zmienia omawianej sytuacji prawnej (*negotium claudicans*), powstałej w wyniku zawarcia umowy przez osobę o ograniczonej zdolności do czynności prawnych”^[29]. Trafnie zaznaczył Maksymilian Pazdan, że

²⁶ III CSK 203/09, Legalis nr 237020. Zob. też Kociucki, w: *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, wyd. 9, art. 156 KRO, Nb. 45.

²⁷ Zob. Radosław Strugała w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 10, red. Edward Gniewek, Piotr Machnikowski (Warszawa: C.H. Beck, 2021), art. 18 KC, Nb 7; Andrzej Herbet w: *Zobowiązania. Przepisy ogólne i powiązane przepisy Księgi I KC*, t. I, *Komentarz*, red. Piotr Machnikowski (Warszawa: C.H. Beck, 2022), art. 17 KC, Nb 25; Maciej Gutowski w: *Kodeks cywilny*, t. I, *Komentarz do art. 1-352*, wyd. 3, red. Maciej Gutowski (Warszawa: C.H. Beck, 2021), art. 18 KC, Nb. 20-22 i podana tam literatura; Małgorzata Serwach w: Paweł Księżak, Małgorzata Pyziak-Szafnicka, *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*, wyd. 2 (LEX, 2014), art. 18 KC, Nt. 11; Sokołowski w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I, *Część ogólna*, art. 18 KC, Nt. 10.

²⁸ Herbet w: *Zobowiązania. Przepisy ogólne i powiązane przepisy Księgi I KC*, t. I, *Komentarz*, art. 17 KC, Nb 25. Zob. też Radosław Strugała w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, art. 18 KC, Nb 7; Lutkiewicz-Rucińska w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, art. 18 KC, Nt. 3; Serwach w: *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*, art. 18 KC, Nt. 11.

²⁹ Sokołowski w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I, *Część ogólna*, art. 18 KC, Nt. 10.

„zezwolenia sądu opiekuńczego wymaga bowiem udzielenie zgody przez [...]” przedstawiciela ustawowego, „a nie zawarcie umowy przez ograniczonego w zdolności do czynności prawnych”^[30].

5 | Podsumowanie

Z całą stanowczością należy zaaprobować stanowisko SN wyrażone w tezie głosowanej uchwały, zgodnie z którym „czynność prawna dwustronna dokonana przez ubezwłasnowolnionego częściowo bez wymaganej zgody kuratora, do której udzielenia konieczne jest zezwolenie sądu opiekuńczego, może być następnie potwierdzona przez kuratora po uzyskaniu zezwolenia sądu opiekuńczego”. Przemawia za tym szereg ważkich racji, m.in. wzgląd na interes osoby ubezwłasnowolnionej częściowo (na co zwracał uwagę sam SN w głosowanej uchwale), dopuszczalność wydania następczego zezwolenia sądowego przy czynnościach o charakterze procesowym.

Nie przekonuje natomiast zapatrywanie SN co do bezwzględnej nieważności czynności prawnej dokonanej przez przedstawiciela ustawowego w imieniu osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnych bez uprzedniego uzyskania przez przedstawiciela wymaganego zezwolenia sądowego. Wydaje się, co starano się wykazać w opracowaniu, że w dzisiejszej dobie nie znajduje ono racjonalnego uzasadnienia^[31].

Jak już wcześniej zważono, z analizowaną materią związana jest jeszcze jedna równie ważna, aczkolwiek problematyczna kwestia: właściwego określenia sankcji czynności prawnej dokonanej przez osobę ograniczoną w zdolności prawnej za zezwoleniem przedstawiciela ustawowego bez uprzedniego uzyskania przez przedstawiciela ustawowego wymaganej zgody sądowej. W ocenie autorki czynność taka będzie czynnością kulejącą^[32]. Nieważne natomiast będzie jedynie potwierdzenie czynności przez przedstawiciela ustawowego^[33].

³⁰ Pazdan w: *Kodeks cywilny*, t. I, *Komentarz*. Art. 1–44910, art. 18 KC, Nb. 10.

³¹ Zob. Kociucki w: *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, art. 156 KRO, Nb. 46.

³² Tak m.in. Sokołowski w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I, *Część ogólna*, art. 18 KC, Nt. 10.

³³ Tak m.in. Gutowski w: *Kodeks cywilny*, t. I, *Komentarz do art. 1–352*, art. 18 KC, Nb. 20–22.

Celem uniknięcia wątpliwości interpretacyjnych w analizowanej materii wydaje się, że zasadne byłoby dodanie do Kodeksu cywilnego przepisów o następującej treści:

- czynność prawna dwustronna dokonana przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych bez wymaganej zgody przedstawiciela ustawowego, do której udzielenia konieczne jest zezwolenie sądu opiekuńczego, może być następnie potwierdzona przez przedstawiciela po uzyskaniu zezwolenia sądu opiekuńczego.
- czynność prawna dwustronna dokonana przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych za zgodą przedstawiciela ustawowego, bez uzyskania przez przedstawiciela wymaganego zezwolenia sądowego na jej potwierdzenie, może być ponownie potwierdzona przez przedstawiciela po uzyskaniu następczego zezwolenia sądu opiekuńczego.

Bibliografia

- Haak Henryk, Anna Haak-Trzuskawska, „Komentarz do art. 145–184 kro regulujących opiekę i kuratelę”, [w:] *Opieka i kuratela. Komentarz do art. 145–184 kro oraz związanych z nimi regulacji kpc (art. 516, 518, 520, 573–574, 590–598, 599–602, 604–605)*. wyd. 2. Warszawa: C.H. Beck, 2021.
- Kodeks cywilny*, t. I, *Komentarz do art. 1–352*. wyd. 3, red. Maciej Gutowski. Warszawa: C.H. Beck, 2021.
- Kodeks cywilny*, t. I, *Komentarz. Art. 1–44910*, wyd. 10, red. Krzysztof Pietrzykowski. Warszawa: C.H. Beck, 2020.
- Kodeks cywilny. Komentarz*, red. Małgorzata Balwicka-Szczyrba, Anna Sylwestrzak. Warszawa: Wolters Kluwer, 2022.
- Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I, *Część ogólna*, wyd. 2, red. Andrzej Kidyba. Warszawa: Wolters Kluwer, 2012.
- Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 10, red. Edward Gniewek, Piotr Machnikowski. Warszawa: C.H. Beck, 2021.
- Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. Jacek Wierciński. Warszawa: Lexis Nexis, 2014.
- Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*. wyd. 9, red. Maciej Domański, Jerzy Słyk. Warszawa: C.H. Beck, 2022.

Książak Paweł, Małgorzata Pyziak-Szafnicka, *Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna*. wyd. 2, LEX, 2014.

System prawa rodzinnego i opiekuńczego. Część 1, red. Józef Piątowski. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź: Ossolineum, 1985.

Zobowiązania. Przepisy ogólne i powiązane przepisy Księgi I kc, t. I, *Komentarz*, red. Piotr Machnikowski. Warszawa: C.H. Beck, 2022.

